

LO GERONÉS

BIBLIOTECA PUBLICA
GIRONA

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIO

Gerona	1	peSETA	trimestre
Fora	1'50	id.	id.
Extranger	1'50	id.	id.
Un número, 10 céntims			

Administració y Redacció

SABATERIA-VELLA 2 1.er

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que 's remetin a la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari.

Any 1.er

Dissapte 16 de Juny de 1894.

Núm. 11.

SECCIÓ GENERAL

DISCUSSIONS NECESSARIES.

Axí com en l' article del Sr. Cortils, que publicarem la setmana passada, se justifica que 'ls regionalistes no 's poden confondre ab los carlins, sense que al ferho se procedi ab sobrada ignorancia ó ab notoria mala fé; axí tractarem nosaltres de justificar que tampoch se poden confondre ab los republicans federals pactistes, sense incorre en iguals defectes, com també alguns propalan ab intenció malévola.

Tant los regionalistes com los republicans federals pactistes, volen l' Estat compost en substitució de l' Estat simple, que es la organisació política qu' avuy tenim a Espanya; pero, aquí acaban totes les semblances.

Quins son los elements ó entitats qu' han de formar l' Estat compost? Pels republicans federals pactistes, les que resultin del pacte, es a dir, basan son sistema en un acte de la autonomia individual. Pels regionalistes, les que tenen existencia y vida en la realitat y son producte de les lleys providencials que governan l' historia. Les entitats polítiques constitutives de l' Estat, pels federals pactistes son contingents, dependexen de la voluntat individual; pels regionalistes son necessaries, independents de la voluntat de l' individu, ó millor dit, son entitats naturals ab vida propia y ab dret a la vida. Catalunya, per exemple, es una entitat natural, una nacionalitat perfectament caracterizada y deu sa existencia no a la voluntat dels individus que l' habitan, sino a les lleys providencials que l' han formada en lo transcurs dels segles, a les lleys superiors al individu y a la voluntat humana que presidexen al naixement y a la mort dels pobles.

D' aquest diferent concepte dels elements constitutius de l' Estat compost, se 'n desprén la diferent importancia que a la organisació del Estat donan los regionalistes y los federals pactistes. Pels regionalistes aquesta organisació es l' essencia, lo principal de son sistema polítich y a son costat es secundaria la qüestió de forma de govern. Pels federals pactistes la forma de govern es tant principal y tant essencial per lo ménos com l' organisació de l' Estat; y hem dit per lo ménos perquè si respecte de la forma de govern no admeten transacció, los hem vist més d' una vegada a punt de cedir ó de transigir per lo que respecta a l' organisació del Estat, aliantse ab los republicans unitaris y fins probant si era possible formar un partit republicà unich. Per axó dintre del regionalisme hi caben monàrquichs y republicans, carlins y alfonsins, ab tal que tingan com a essencial, com a principal, l' organisació regionalista de l' Estat; y com a secundari, com a contingent, la forma de govern monàrquica ó republicana y la personificació de la monarquia en D. Alfons ó D. Carles.

Se 'n desprén també un criteri distint aplicat a la governació del país. Los federals pactistes, fills d' una filosofia purament racionalista, se forman de les nacions, una concepció abstracte y se proposan aplicarlahi los principis teòrichs conseqüència d' aquesta concepció y d' aquesta filosofia. No distingexen entre homes y homes, ni entre pobles y pobles, pera ells a tots convenen los mateixos principis ó regles de govern, que creuen l' última paraula de la ciencia política. Pera los regionalistes la ciencia política la constituhexen principis teòrichs y principis experimentals, regles abstractes y regles pràctiques, deduhides aquestes de l' historia, de la tradició, del modo de esser diferent dels homes y dels pobles: axí com, además, de ses diferents necessitats segons sie l' estat present d' uns y altres. En una paraula, aquells pretenen legislar tenint solsament en compte lo que voldrían que 'l poble fos y creuen qu' hauria de esser, y aquestos volen governar tenint principalment en compte lo que cada poble ha estat, es al present y pot esser en l' esdevenir. Axí, los primers se anomenan demòcratas, donan la preponderancia a una sola classe social y son en lo fons parlamentaristes; y los segons volen mantenir y augmentar las llibertats tradi-

cionals, regonexen lo dret d' intervenir en la cosa pública a totes les classes y forsés socials y son decididament partidaris del sistema representatiu.

Últimament, aquest mateix criteri distint y certs ressabís dels altres partits liberals originan en los federals pactistes una prevenció y una inquina contra la religió catòlica, que 's complauchen en posar de manifest sempre que l' ocasió se 'ls presenta, y que es, com diu molt bé lo Sr. Cortils, «la nota de més relléu dels partits avansats», constituhint axó una altre diferencia ab los regionalistes. Aquestos no volen la supeditació de la Religió al Estat, ni la separació de les potestats civil y eclesiàstica; les creuen necessaries é indispensables una y altre, les volen igualment respectades y considerades y desitjan la seva armonía pel bé general, donchs, com deya En Permanyer en l' Assamblea de Manresa: «pera ser espanyols, hem de sacrificar los catalans, forsats per les circumstancies, molts dels nostres ideals, pera ser catòlics, no sols no devém sacrificarne cap, sino que 'n serém tant més en quant més s' inspirin nostres actes en les antigues tradicions de Catalunya y ab peu més ferm seguim los camins que 'ns obriren nostres avis.»

J. B. y S.

L' article contra Navarra.

En la premsa de Madrid, hem vist l' article del presupòsit referent a Navarra, que diu així:

«Article 24. Se concedeix un terme de quatre mesos a la provincia de Navarra pera que, representada per sa Diputació, convingui ab lo Govern la quantitat ab que haurá de contribuir al sosteniment dels gastos públics.

De no ferse lo concert en aqueix terme, se tindrà per fixada en la quantitat que figura en el presupòsit.»

A n' aquest article sols hi faltava la prevenció que acostuma posarse en algunes subastes:

«No s' admeterán les proposicions que no arrivin al tipo de gasto marcat.»

Ó sia, com sol dirse, posar la forca avans que 'l lloch hont axecarla.

Si 'l ministre ha de concertar ab la Diputació de Navarra l' import de la contribució ja que ve fixar per endevant en lo presupòsit una quantitat precisa?

Es potser que D. Amós Salvador sospita, y molt judicisament si axí ho fá, que la Diputació no ha de convenir ab ell ni ab ningú l' augment de la tributació de Navarra?

En aquest cas sobra tot lo article 24 dels presupòsits, donchs los dos paragrafs que conté s' están donant bofetades ab la xifra que en los *Ingressos* figura senyalada capritxosament y autoritaria a Navarra.

Tot axó, per suposat, prescindint del desconexement de nostre dret y de la falta de atenció que suposa, que 'l ministre, sense comptar pera res ab la Diputació, fassi cas omís d' un pacte solempne, pera quina alteració, en que no sia més que en principi, es necessaria la voluntat y la conformitat de les dos parts contractants.

(De *El Eco de Navarra*.)

Forsa motriu per lo gas pobre.

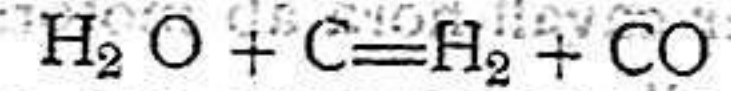
La forsa motriu que se obté per medi del *gas pobre*, ó gas d' aygua, es la més economica de les actualment conegudes, fora la forsa hidràulica. Per aixó volém ocuparnos en lo present article, perquè estém persuadits que dintre poch temps há de portar una gran revolució a la industria, sustituhintse totes les calderes y màquines de vapor, tant costoses de compra, instalació, manteniment y gasto de carbó, per senzills gasògenos productors de gas pobre y per motors a gas «Simplex», que, com diu lo seu nom, son l' última expressió de la senzillés.

Catalunya que está sempre al tant dels últims avenços de la ciencia, no podia dexar passar molt temps sense fer una instalació de gas pobre. La setmana passada vàrem

tenir ocasió de veure la primera, en que se obté una forsa de 100 cavalls, en una tintoreria a punt d' obrirse en Sant Martí de Provencals de Barcelona, propia de Balet germans. Allí vàrem veure la senzillés y perfecció dels aparatos pera obtindre aquesta forsa motriu y apreciar les grans ventatjes que té sobre la forsa motriu pel vapor.

L' empleo del *gas pobre* en la industria, no es res nou. Dowson fou lo que inventá 'l primer aparato productor de aquest gas, y ses primeres aplicacions foren al calentament, socarrimat de texits, forns, etc.—Posteriorment, Mr. E. Delamare-Devoutteville va tenir la felís idea de aplicarlo al seu motor de gas «Simplex.» Últimament, després de molts estudis y de moltes perfeccions en aquestos aparatos, s' ha lograt cridar l' atenció del món industrial, esperantse un gran pervindre a n' aquesta nova forsa.

Vejam ara que es lo *gas pobre* ó gas d' aygua. Lo gas d' aygua es lo resultat de la descomposició del vapor d' aygua pel carbó incandescent, segons indica la fórmula

(aygua + carbó = hidrógeno + óxit de carbó.)

Los productes de la reacció, com se veu en la fórmula, son hidrógeno y óxit de carbó, gasos los dos combustibles y eminentment propis pera desenrotllar calor ab sa combustió. Aquesta reacció se verifica al interior del *gasògeno*. Lo gasògeno está compost d' un cilindre de planxa groxada que conté la guarnició interior de rajol refractari, separada de la planxa per un petit espessor ó capa de sorra destinada a atenuar la perdua de calor per la radiació. Lo carbó se tira per la part superior, per medi d' una tramuja, al interior del gasògeno, apilonantse sobre l' engrayellat. Hi ha, devant la portella del gasògeno, una serie de barres obliques que privan que 'l carbó caygui a la sendrera. Una axeta posada sobre la porta del gasògeno dexa caure un filet d' aygua a dintre d' unes barres de ferro buydes col·locades al nivell superior de la portella. L' aygua se escalfa en elles fins a 100° y cau com pluja menuda sobre la sendrera. Per l' acció del calor radiat per la fornal y per l' engrayellat, l' aygua, al caure, s' evapora en part y 'l vapor, atret per la corrent d' ayre, penetra en la massa incandescent. L' excés d' aygua surt per medi d' un tubo, en sifón, que hi ha en la part inferior de la sendrera.

Un ventilador, mogut per la mateixa màquina, envia una corrent d' ayre sota la fornal y se 'n porta 'l vapor d' aygua que 's forma continuament en la sendrera; la barreja de vapor y ayre passant per la massa de carbó incandescent, produheix, com ja hem dit, óxit de carbó, hidrógeno, més hidrocarburos, ácid carbònic y nítrógeno procedent del ayre.

Aquest gas se anomena *gas pobre* perquè la seva potencia lluminosa es molt débil y sols pot servir pera forsa motriu ó per escalfar. La seva composició varia segons siguin los carbons empleats.

Al sortir del gasògeno, lo gas passa per una canonada y entra per la part inferior d' un cilindre plé de cok humitejat ahont dexa totes les particules pulverulentes que porta en suspensió, a la vegada que 's renta y se refreda al passar pe 'n mitx de la aygua que cau per la part superior y surt per l' inferior d' aquest aparato, anomenat *rentador*.

Lo gas rentat y refredat passa per un tubo qu' hi ha en la part superior y va al *gasómetro*, que es igual als que hi ha en les fàbriques de gas del alumbrat.

Lo *gasómetro* serveix de regulador y de dipòsit; está sempre plé y permet posar en mohiment al motor a qual-sevulga hora.

Es molt notable també lo sistema de regularisació completament automática del gasògeno, que sols produheix la quantitat de gas estrictament necessaria pel funcionament del aparato; lo que manté 'l consum de carbó proporcional a la forsa produhida.

Aquesta regularisació s' obté del modo següent: quant la quantitat de gas produhit es superior al absorvit pel motor, la campana del gasómetro puja y axeca una vàl-

vula que s' troba dins lo conducto d' ayre injectat procedent del ventilador, y la producció de gas s' acaba ó se fa proporcionalment al espai dexat lliure per la vàlvula.

Lo gasógeno se carrega de carbó cada cinch hores. Del gasómetro surt un conducto que vá á la màquina de gas «Simplex». No hi ha més que obrir l' axeta que permet entrar lo gas pobre dintre el cilindro del motor y una altre que dexa entrar ayre, pera formar la barreja detonant; se gira l' commutador d' una pila eléctrica, y se produheix una x' spa dintre l' cilindro del motor que conté la barreja detonant, possantse en mohiment lo motor, que ell mateix se regula segons la forsa que absorvexen les màquines de la fàbrica.

Com se veu, la marxa d' aquests aparatos es automática y no exigeix cap cuidad especial. Ab un treballador qualsevol n' hi ha prou pera conduhir una instalació d' aquesta natura' esa, devent cuydar tant sols cada 4 ó 6 hores d' carregar la tramuja de carbó, tirar-lo al gasógeno y omplonar los engrassadors del motor. Per altre part, comparant la conducció de una caldera de vapor ab la d' un gasógeno, se veu á cop de ull que no es tan costosa la de aquest; no hi ha por d' escapes, ja que l' gas se troba en lo gasómetro á molt baixa pressió, ni ruptures de tubos, cops de foch, explosions, etc.

Les ventatjes de la forsa motriu pel gas pobre sobre la forsa motriu pel vapor son: *economia d' instalació, de combustible, en las grans transmissions y de aygua.*

Lo que costa una instalació complerta de gas pobre es insignificant comparat ab lo cost d' instalació de una caldera y màquina de vapor, sobre tot per les fundacions que quasi son nulcs en lo primer; la xamaneya, factor molt important, queda suprimida.

Respecte al combustible, nos digué l' Sr. Balet, enginyer y propietari d' aquesta primera instalació, que la casa constructora garantisa un consum màxim de 650 grams d' antracita per cavall-hora ab motors de 100 cavalls, que es lo tipo que ells tenen; pero que creu no hi arriarán may, ja que segons les proves que hasta avuy han fet no arriba aquell consum á 500 grams, ó siga, á mitj kilo per cavall hora. Es sabut que les màquines de vapor consumen, les millors, p. ex., les de la Maquinista Terrestre y Marítima, un kilo y mitj de carbó per cavall hora, ó siga, dos terceres parts més que ab lo gas pobre.

Sabém també que l' vapor no pot ser conduhit á grans distancies del quarto de calderes, á causa de la condensació y pèrdues de pressió, per lo tant hi ha més gasto de combustible; el gas, per lo contrari, permet instalar lo motor á una distancia qualsevol del gasógeno, poguentse dividir la forsa total d' una fàbrica important en varies fraccions instalant en cada una d' elles un motor separat y en lo punt ahont coavingui més.

L' aygua es un factor important en les instalacions en que se emplea el vapor d' aygua com á forsa motriu, donchs, á part de la alimentació contínua que necessitan les calderes, se necessita també una gran quantitat d' aygua pera la condensació del vapor després de sortir del cilindro de la màquina, calculantse en uns 300 litres d' aygua per cavall-hora. L' aparat de gas pobre, per la mateixa forsa no necessita ni la décima part de dita quantitat: lo que necessita l' gasógeno es insignificant, un ratxat d' aygua relativa ment petit es suficient pera mantenir á uns 60° la camisa exterior del cilindro del motor. «Simplex.»

Felicitém de cor als nostres amichs Balet germans per ser los primers d' introduhir á Espanya aquesta nova forsa y desitjém que l' s di dongui un bon resultat, lo mateix que la tintoreria de pesscs de cotó, de quina maquinaria várem quedar emprndrats per ser tota á l' últim modelo dels avensos moderns.

Pere Ramió y Saura.

CRONICA

EXTRANGER

Ha mort l' emperador de Marruecos Muley Hassan, trobantse de camí. Mentres uns assegurán que lo seu fi ha sigut ocasionat per una febre infecciosa, altres lo atribueixen al veneno ó al punyal. Lo difunt emperador tenia uns 50 anys; desitjém á la sua ànima una felis travessia per lo estretíssim pont de Siráth, y que Monkir y Nekir la tingan á hores d' are ab Aláh.

Per disposició del difunt fou proclamat desseguida emperador Muley Ab-del-Aziz, fill segon de Muley Hassan y d' una esclava circasiana; pero es de témer que la guerra dinástica comenci prompte á Marruecos, donchs lo fill primogénit Muley Mohammed, de carácter revoltós, no s' avindrà ab la proclamació de són germá segon. Lo nou emperador no té més que 17 anys. En previsió de lo que puga succehir, totes les nacions d' Europa envian sos barcos de Guerra á la costa d' Africa.

En un tren procedent de París, línea del Est, un passatger trobá sota l' assiento d' un cotxe de primera classe una bomba ab la metxa mitj cremada. Se doná avis als empleats de la companyia, que á la callada y ab totes les precaucions la retiraren, deixantla en dipósit pera que los perits la examinen.

Ha mort á Marsella lo felibre Lluís Roumieux, persona ilustradíssima, aficionada á Catalunya y á sa litera-

tura. Com Mistral estigué á Barcelona l' any 1868, ab motiu dels Jochs Florals. M. Roumieux era un dels principals felibres de Provenza y en ses composicions brillavan lo sentiment y la galanura; sabia recitarles admirablement y fins ne cantava alguna ab gran perfecció. Era vice-cònsol de Espanya y estava condecorat ab varies creus d' honor. Sentim vivament la pèrdua que ha experimentat la literatura provençal ab la mort de M. Roumieux y preguém al Senyor que tinga en sa gloria al malaguanyat poeta.

ESpanya

A la fi l' ministre d' Hisenda ha presentat á les Corts los pressupòsits pera l' any económic vinent, ab lo qual de segur se tindrán per complerts los preceptes constitucionals encara que les Corts no l' aprobin dintre del present més, essent axí que lo mateix la Constitució que la Lley de Comptabilitat manan que sien aprovats avans del primer de Juriol: pero aquí tractantse del Govern, ó sia, del poder central, som poch escrupulosos y lo que s' en diuen pràctiques parlamentaries están per sobre de la Constitució y de les Lleys. Per axó si En Sagasta en veritat no vol tancar les Corts fins que sien aprovats, passarà lo del any passat, s' aprobaran á l' Agost ó al Octubre pero registrarán los nous y no los de l' any antecedent, com correspondria, y si algú volgués oposars li respondria ab molta tranquilidat qu' altres vegades s' ha fet. En quant á la obra del Sr. Amós Salvador, sembla que no l' acreditará com á hisendista, ni com á polítich. Com á hisendista, perquè excepció feta d' algunes petites modificacions en los ingressos y de l' augment qu' ha consentit en los gastos, després d' haverse parlat tant d' economies, no ha fet més que copiar los del Sr. Gamazo, ab les circumstancies agravants de presentarlos ab déficit y de proposar un empréstit ab garantia de la Companyia arrendataria de tabacos, que s' cobrará l' interés explotant aquest monopoli una pila d' anys més. Perxó han pujat les accions de la Tabacalera, de la que havia estat director lo Sr. Amós. Lo Banc d' Espanya continuarà també cobrant les contribucions una llarga temporada mediant alguns picos qu' adelantará al Govern. Entretant lo país que pagui y que s' vagin fent rics los grossos. De veritat qu' estém en plena plutocracia. Com á polítich, ha fet lo mateix disbarat que promogué la qüestió de Navarra: los centralistes son incorregibles y á dret ó á tort volen fer passar lo clau per la catota. Sort que l' navarroson gent com cal y axí com varen enfonsar En Gamazo, se disposan á ensorrar á N' Amós Salvador y fins á N' Sagasta si convé.

En qüestió de quartos está vist que l' Espanyols estém dexats de la mà de Déu; ara, pera consol dels contribuents, diuen que s' han trobat en una traducció dels documents anexos al tractat de comers ab los Estats Units d' América algunes petites errades y qu' aquestos nos reclaman la friolera d' uns quants milions de duros. Lo més probable es que quant los haguém pagat estarem en paus.

No s' havia encara acabat d' escatir com va anar lo de Melilla, quan ha caygut com una bomba la nova de la mort del Sultá del Marrok. Los metjes assegurán qu' ha mort d' un abcs al fetje, per més que hi ha qui suposa haver sigut enmatzinat. Sia com vulga, de moment queda aplassada l' excecució del tractat de Marrakesch, perquè lo nou sultá, Muley Ab-dul-Aziz, té molta feyna pera ferse regonexer y respectar de sos súbdits, y molt será que nosaltres no m' tinguém una mica altre vegada; per lo que podria ésser, s' han donat ordres al segon cos d' exercit d' estar preparat y s' parla d' enviar á Ceuta 10.000 homes. De totes maneres fariam bé d' anar ab molt de cuydad y no esbalotar com l' altre cop, perquè jugan en l' assumpto los interessos de les grans potencies, sobre tot de França y d' Inglaterra, y ni ab aquesta ni ab aquella podem gallegar com ab les kábiles del Riff. Lo de la nostre missió providencial á l' Africa será molt millor qu' ho reservém pera l' s discursos de sensació en les sessions solemnes de les Corts ó pera enganyar algun totxo lo die que l' s diaris vulguin tornar á fer patriotisme.

CATALUNYA

Rés més de notable ha succehit que l' s meetings de Molins de Rey y de S. Feliu de Guixols, lo primer proteccionista y lo segon lliure-cambista. Fa vergonya; ningú mira més que lo que á n' ell li convé y l' s uns pels altres nos anirém arruinhant tots. L' intransigencia ha arribat al punt de que en lo meeting de S. Feliu no s' permeté parlar á un individuo de la Lliga de Catalunya de productors, que hi havia anat expressament. En cambi l' s polítichs s' han barrejat en la qüestió y procuran explotarla en profit propi: d' aquets si que s' pot dir sense por d' equivocarse que son proteccionistes de cap á peus.

NOTICIES

Oficials.

Gaceta de 6 de Juny.—Ministeri de Foment.—R. O. de 23 de Maig de 1894 ordenant al de Governació que al examinar los pressupòsits provincials de 1894-95, pendents de aprobació, se hi inclogue com á gasto obligatori ab arreglo als arts. 196 y 197 de la Lley de 9 de Setembre de 1857 les quantitats precises pera pago de las anualitats que fins á la fetxa acreditan los mestres.

Gaceta del 8 de Juny.—Direcció general del Registro Civil, de la Propietat y del Notariat.—Declara procedent la cancelació de una hipoteca creada per respondrer del càrrech de Administrador interino del impost de consums, firmada per un Ajuntament.—Resolució de 19 de Maig de 1894.

Circular de la Direcció general de Instrucció pública.—Disposa que las Assembleas del magisteri de primera ensenyansa disposades per las ordcs de 6 de Novembre de 1893 y 8 de Març de 1894, sustituhiran en totes les capitals en que hagin de celebrarse á les conferencies pedagógicas, quedant substituents pera totes les provincies ahont no se celebrin aquelles.

Butlletí Oficial del 13 de Juny.—Avis de la Diputació provincial senyalant lo plasso de 8 dias als Ajuntaments per l' pago del contingent provincial y transcorregut que sia se iniciarà expedient d' apremi.

Ajuntament.—(Sessió del die 11 de Juny). Presidida per l' Alcalde y ab assistència de déu Regidors, s' obrí la sessió llegintse l' acta de la antecedent que fou aprobada y firmada.

S' aprobaren varis comptes.

Se concediren dos permisos d' obres. Foren declarats prófugos los mossos Joaquim Busquets y Joan Surroca.

Se nombrá una comissió composta dels Srs. Botet, Massaguer y Salvat, pera que, estudiant l' assumpto, proposin al Ajuntament lo que convinga fer en benefici de la ciutat respecte á la venda anunciada pel ram de Guerra de les muralles de Gerona.

Y finalment, se resolgué comprar una pedra d' aplana pel servey de los passeigs y camins municipals.

En la Junta general celebrada lo passat diumenge pel «Centre Catalaniste de Gerona y sa Comarca», s' acordá que la publicació de Lo GERONÉS fos per compte de la Societat, portantse una administració separada y reservantse la Junta general disposar dels fondos que puguin resultar sobrats, axí com també beneficiar als socis en la suscripció segons ho crega convenient. Se nombrá una comissió de sis socis pera ajudar á la Direcció del periódich, encomenada al President de la Societat en representació de la Junta Directiva. En quant á la representació del Centre en los actes regionalistes que se celebrin, s' acordá que no faltés may en los que tingan veritable importancia, procurantse l' assistència á tots sempre que sia possible.

Al donar compte La Lucha á sos sectors de que la quarta Assamblea Catalanista es possible que s' verifiqui l' any vinent á Figueres, capital de la regió Empordanesa, com á únic comentari, se l' hi ha ocorregut la observació de que quelcom guanyará al menos aquella ciutat baix lo punt de vista económic.

Lo que pot l' instint! No en va diuen los castellans que la cabra siempre tira al monte.

Nosaltres que sabem que l' s pobles com los individuos no solament han de viure del pa material, sino que s' han de nodrir també d' aquelles idees que l' s ferén grans y robustos en altres epoques, en les quals lo rebaxament dels individuos no havia arribat al extrem en que ha parat avuy; nosaltres creyém que la ciutat de Figueres y tota la comarca empordanesa han de reportar gran profit de la propaganda que, ajudant Déu, hi anirém á fer los catalanistes. En efecte: tots los habitants d' aquella regió qu' están avuy completament desenganyats d' una política absorvent y corruptora, que ns acaba d' arruinar del tot, fentnos pèrde devant del món civilizat la consideració que l' s hi merexia Espanya; tots los contribuents que ja no poden suportar les càrregues que desde Madrid se ns imposan; los viticultors que saben que l' Govern los ha enganyat, prometentlos una rebaxa en la contribució de ses vinyes floxerades, que després ha resultat illusoria; tots aquestos escoltarán ab gust y fins pot ser ab entusiasme la exposició de les doctrines regionalistes: se recordarán que son catalans, que cercola en nostres venes l' esperit de santa independéncia; veurán que no s' ha acabat á Espanya la rassa dels pobles virils que saben reclamar ab dignitat y resistir ab entesa, com ho fan avuy los nostres germans de Navarra, y molt será que á Figueres, com ha succehit á Balaguer, lo poble no s' identifiqui ab les nostres dctrines. Qui sembla, cull; de la sembra que aném fent los catalanistes no n' esperém los empleos, sous y gangües de tota mena que certa gent que coneix La Lucha busca al fer política; les nostres aspiracions son més desinteresades: treballém tant sols pera la regeneració de Catalunya.

Havém rebut lo primer nombre del Album literari y artistic del Olot, que conté los següents treballs en prosa: NOSTRES PROPÓSITS.—A LA MEMORIA DE D. TOMÁS DE LORENZANA.—LO BALL DE SAN ISIDRO, per En Joseph Berga.—LES DESENERES, per En Joseph Saderra.—LI FONT DEL ANGEL.—SANTA PAU, per En P. Lloas Badia.—DUES PARAULES DE LA REDACCIÓ.

Ademés portá exós grabats:—ILLM. SR D. TOMÁS DE LORENZANA, BISBE DE GERONA, per En Miquel Blay.—PAYSATGE DE LA COMARCA DE OLOT, per En Joseph Berga.—LES DESENERES, dibuix al carbó per En Marián Vayreda.—RECORD DE SANTA PAU per En Celestí Devosa.—LA FONT DEL ANGEL, per En Ignaci Busó.

Per aytal sumari comprendrán nostres llegidors si es notabilíssim aquest Album, que surtirá quatre vegades l' any, en les quatre estacions respectives, destinat ó donat á conèixer, al mateix temps que les costums y tradicions de la hermosa encontrada Olotina, ses belleses artístiques executades per artistes d' aquesta terra, que avuy alguns d' ells son la admiració ja de tota Espanya.

Excusat es dir que recomaném á nostres llegidors aquesta Ilustració, quina suscripció, sis rals l' any, poden fer en nostra Ciutat á casa d' en Joseph Franquet y Serra.

Tenim la satisfacció de poder donar á nostres llegidors la nova de que ns consta d' un modo cert, que la Superioritat ha disposat se rebaxi al 17'50 per 100 la quota contributiva del Tresor sobre la propietat urbana de la ciutat de Gerona.

Sabém que l' s que buscavan tresors amagats en lo monestir de Poblet, han abandonat los treballs y s' han dexat correr. Lo mellor hauria sigut no haverho consentit, exposant la conservació y l' integritat d' un monument nacional é históric á la cobdicia de gent que no s' mou ni sent més que per l' interés material.

Ahir, cap al tart, se va calar foch á la Presó. Ab poch més d' una hora los hombers lo dominaren, quedant fet malbé un trós de taulat.

Lo general D. Joan Salcedo ha sigut agraciad ab la creu de Comandador de l' Orde de Carlos III.

Lo felicitem.

Fa dies que no rebém El Alcance de Santiago de Galicia. Si la falta es de corréus esperém que s' corretgi rá.

LLIBRES REBUTS

FLORALIA.—Versos de Mossén Jaume Colléll, Mestre en Gay Saber y Canonge de la Seu de Vich.

Tantmateix podem estar ben contents los amants de la literatura!

Lo primer diumenge de Maig del any present, lo Canonge Colléll celebrava la vint-y-cinquena de sa aparició en los Jochs Florals de Barcelona. Y la celebrava de dues maneres: acompanyant á una Reyna al trono y donant al públich lo volúm de poesies, quin títol va al co-

menç de les presents ratlles. Guapa mostra de celebrar un poeta ses bodes d'argent!

Vaya un llibre! de Mossèn Collell! Patria, Fé y Amor. Veu aquí lo que s troba en «Floralia»... Y quina manera de cantar exos tres sentiments!

Perqué, a veure: Quin es lo cos que no s'escalfa lleigint ó sentint llegir les valentes estrofes de A la Gent del Any Vuyt, de Sagramental, de La Cançó del Miquel, de Lo Somatent, y, sobretot, del Himne Patriòtic per la Restauració de l'Espol?

Y les d'ayre popular com La Caponada y L' Absoluta? Y Montserrat, Espurtes y Jurament de Amor? Per acabar hem de dir que tot y ser «Floralia» una obra de gran valer literari en quant al versos, no ho es menys en quant a la prosa, que també n'hi ha.

Després de donarli grans mercès per l'envió del llibre, enviam nostra humil enhorabona a Mossèn Jaume Collell.

CUENTOS Y NOVELAS por Teodoro Baró. Precio 2 pesetas. Forman un elegant tomet de més de dues centes planes de lectura agradable, que La Lucha regala a sos suscriptors y ha tingut la galanteria d'enviarnos. L'hi agraheim la deferencia.

Meeting de S. Feliu.

S. Feliu de Guixols 11 de Juny de 1894. Senyor Director: Accedint als seus desitjos y molt honorat ab la representació de Lo GERONÉS vaig assistir al meeting celebrat ahir en lo Saló-Torrent d'aquesta vila.

A les 9 del matí, més de 800 personas (me quedo curt) vingudas de Palamós per assistir al acte, esperaban lo tren extraordinari que arriba a les 10 menos quart, ple, á barrot, d'industrials y operaris tapers, y que conduhia als senyors de Quintana, pare y fill, Senador y Diputat respectivament.

Reunida la imponent multitud en l'espaiós y llarch «Passeig del Mar» la Comissió Organitzadora se dirigí a la Plassa al objecte de acompanyar als citats Srs. de Quintana a la Casa de la Vila; ahont estaba l'Ajuntament reunit. Aquest, en Corporació, portant al mitj als referits Senador y Diputat, se dirigí al Saló-Torrent seguit de nombrosissima gentada. Als cinch minuts l'espaiosa Sala y ses galerias, eran preses per assalt. No es exagerat calcular en 6000 personas lo nombre de les qu'ocupaban lo local.

Quant als discursos, sols diré que foren fots molt inspirats, nutrits de datos y eco fidel de sentits-planys y legitims entusiasmes. Lo millor discurs, al meu entendre, sigué l que pronunciá lo públich oferintse als ulls de tothom com apretada garba gegantina.

A las 12 y quart, sortí tothom en direcció a la Casa de la Vila a entregar a la priméra autoritat local los acorts del meeting que, com los manaments de la lley de Déu, s'enclohuen en dos: Demanar novament la ratificació del tractat ab Alemanyia y que antes de la clausura de las Cámaras s'hagen votat los convenis comercials pendents de ratificació.

Lo senyor Alcalde exposá al públich lo seu desitj de que tot surti conforme a les aspiracions dels manifestants, qu'ell farà presents a la superioritat, y doná un «viva l'industria tapera!» que fou contestat ab entusiasme delirant.

A la tarde, foren convidats, per l'opulent comerciant de taps, senyor Bender, los senyors de Quintana y demés oradors que prengueren part en lo meeting y las Comissions iniciadora y organitzadora, brindantse llarch y entusiasmatament.

Jo crech que, dada l'importancia del acte (que fou preparat, segons diuhen, en 6 dias) y la concurrencia nombrosissima que hi ha acudit, tindrà l meeting d'ahir gran ressonancia en tot Espanya.

Al vespre foren obsequiats los senyors D. Albert y don Pompeyo de Quintana y D. Martí Bonany, ab una serenata en que prengueren part l'orquestra que dirigeix lo senyor Garreta y lo coro «Gesoria» de qu'es distingit mestre l senyor Novi.

Sempre séu affm. y respetuós servidor.

Secció Literaria.

La espina.... quan naix ja pica.

Era l més ramoler del col-legi.... Desde dos quarts de set del matí, hora que s llevava, fins á les nou del ves-

pra que anava al llit, no estava un minut quiet. Si no trobava cap tinter per trencar, s'entretenia espallant les cadires; si no tenia cadires, pagavan la festa les escobertes de qualsevol llibre que trobés; quan tenia les escobertes espallades, rebian los altres companys d'estudi, (tots sabiam lo que pesavan los seus punys) y quan no tenia objecte de fer entremaliadures ab lo dels altres, se rosegava ls seus mateixos dits.... En fi: «un verdader cafe trasplantat á Catalunya», com deya l senyor Manel, catedràtic de Geografia é Historia, per aquell antonsas.

De bon matí, ja hi havia rahons per culpa d'ell: sempre era l primer de llevarse y axis tenia ocasió de fer rapapiejar als altres ab ses pesades bromes;... l un dia faltava una sabata, l altre un mitjó... y axis successivament.

Venia la vela del matí; donchs ell tot sol ab ses bestieses, destorbava á tots los altres, fins que l'ayo l feya sortir á fora; més allavors se trobavan que era pitjor la medicina que l mal, perque's posava á jugar á pilota pel pati y ls altres que desde dins ho veyan, ja podéu contar ab quina afició estudiavan.

Peró per bonich, les hores d'ápat. Era qüestió d'esmozar; donchs ja calia que ls dos dels seus costats se previnguessen perque quan se n adonavan ja no tenian llonguet; si era per dinar se ls hi bevia l vi. En una paraula: no estava content si no marejava á algú. Quán ni les rates dexava estar en repós, figuréus que tal seria l home! Era una fal-lera la afició que tenia á caçar rates per ferles morir tancades dintre l pupitre, després de ferlashi passar la pena negra!

Una particularitat no sabia may cap lliçó. En la Geografia no hi podia entrar de cap manera; ls les lletres y ls colors dels mapes li feyan nosa... Oh, y la poca afició que tenia; sempre era l darrer d'entrar á classe. A la llista no hi era may, y açó que estava al col-legi d'interm, de lo contrari, jo crech que de vuyt mesos que te l curs, u' hauria estat set y tres quarts sense comparéixer.

Feuse l carrech que entrava á mitja classe movent més fressa ell tot sol que un batalló de dones. Lo primer que feya era anarsen á la qua, que era l seu puesto permanent; y un cop aposentat, sa feyna's reduhia á fer distraure als demés ab ximpleries de les seves.

Lo senyor Manel, no l preguntava més que de cent en quaranta, y les poques vegades que ho feya, trobava per resposta una burricada. Li demanavan, per exemple, que cités un canal; s'alçava tot fent ganyotes, se grata-va un rato l cap mirant á terra y, alçant de sobte l cap, responia ab una veu que semblava tament un bram d'ase:—l Areny!—Y l senyor Manel, devant d'aquexa resposta, s'enfadava y li tirava entre cap y orelles tot lo que á má li venia;... lo tinter, la capça de mistos, lo garrot y un dia fins li tirá l paquet de cigarros y l casquet, que eran les dues preudes que més estimava.

Si era l hora de recreo, en Toni sempre feya per un en qüestió de jugar á jeps, á runy, ó á caball-fort... tot jochs que s pognés trencá l cap; les boles, los retratos y les auques no li agradavan... deya que eran joguines de noya. Per les pedrades també hi tenia una singular predilecció;... lo seu cap, de tants trenchs, era lo mateix que un garbell.

Per' abreviar... Era la criatura més dolenta que corria sota la capa del cel. Y l director del col-legi, que axis ho va comprendre, un dia enviá á buscar al pare del xicot per dirli que no y volia més, fent ab axó una gran obra, perque si hagués continuat entre mitg dels altres era capaç de convertir lo col-legi en un hospital d'invalits.

Pobre Toni! Habia ja desaparegut de ma memoria, quan, dias en-rera, sortint á donar un vol, vaig veure una parella de la benemerita, que menava un pres, la cara del qual no m semblá desconeguda;... quan vaig esser á distancia de

poder apreciar ses faccions me vaig adonar de que no era altre que en Toni. Estich segur que m va conèixer perque abaxá l cap y s passá pels ulls ses emmanillades mans. Jo mentrestant... me treya l mocador pera axugar-me una llágrima que estava si cau no cau de ma parpella, y, comparant lo present ab lo passat, me vingueron á la memoria les paraules que digué l director lo dia que En Toni marxá del col-legi:—Quan axis comença, ja podéu estar segurs de que no será may res... «La espina quan naix ja pica...»

JOSEPH MORATÓ y GRAU
Gerona, 5 de Juny de 1894.

BALADA.

L'infantó dorm en son llit, sa mare l vetlla plorosa, tot vetllantlo l va besant, tot besantlo lo deixonda. L'infantó ja n bada ls ulls, barboteja mots y plora. —No plores, nó, fillet meu que t mare's desconsola!

—Ay, mare, qué estich mirant, veig un ángel i la porta, me crida per' ana' ab ell, y m promet donarme coses! Ja ve y s'acosta á món llit y sonrient la má m dona. —No hi vages, nó, fillet meu que m moriria aquí sola!

—Ay, que es hermós l ángel! m ofereix dolsos y boles, y m portará ab altres neus, perque puga jugar forsa. Mare, maretá, me n vaig, ángel me vol, se m'emportá! —No hi vages, nó, fillet meu, que m moriria aquí sola!

L'infantó ja s'ha aixecat y l ángel la má l hi dona; sa mare ho veu, dona un crit, se tapa los ulls y plora. Vol besar al infantó y al besarlo fret lo troba; ja mare cau en desmay y s queda sola, ben sola!...

Marta Coma.
Gerona, 20 de Maig de 1894.

Secció Religiosa

SANTS DE LA SETMANA.

Dissapte, 16.—Sts. Francisco de Regis cf.; Quirse y Julita mrs. Diumenge, 17.—V. Sts. Manel, Sabel é Ismael mrs. Dilluns, 18.—Sts. March y Marcellá mrs. y s. Amando. Lluna plena á las 6 h. 54 minuts del matí, en Sagitari.

Dimars, 19.—Santa Juliana de Falconeris vg. y sants Gervasi y Protasi, mrs. Dimecres, 20.—S. Silveri papa mr. Dijous, 21.—S. Lluís Gonzaga cf. y s. Palladi b. Sol en Càncer.—ESTIU.

Divendres, 22.—S. Paulino b. y cf. y sta. Consorcia. QUARANTA HORES.

Avuy se troban en l'iglesia del Mercadal. Demá comensaran en l'iglesia de les Monjes Josefines.

Establiment tipogràfic del DIARIO DE GERONA. Pujada de Sant Feliu, núm. 3.

Secció Comercial

MERCATS Y FIRES

Table with columns: ESPECIES, MESURES, La Bisbal (Die 8), Gerona (Die 9), Olot (Die 11), St. Coloma de Farnés (Die 11), Banyoles (Die 13), Cassà (Die 13), Figueres (Die 14). Rows include Blat, Mastay, Ordi, Ségol, Civada, Bessas, Mill, Panis, Biat de moro, Fajol, Llobins, Fabas, Fabó, Fassols, Monjetas, Vellanas, Nous, Castanyas, Trunfes, Ous.

Era l més ramoler del col-legi.... Desde dos quarts de set del matí, hora que s llevava, fins á les nou del ves-

ESTABLIMENT TERÀPICH-SULFURÓS

dirigit per los Doctors

D. JOSEPH PUIGCARBÓ

D. AGUSTÍ BASSOLS Y PRIM.

Caspe, 7 (junt al Teatre de Novetats). Teléfont, 301
BARCELONA.

Aquest establiment, provehit de tots los avensos moderns, y també de perfeccionades calefacció y ventilació per medi del vapor, está destinat á:

Hidroterapia

Duxes comuns y sulfurosos de totes classes (anémies, nervosis, gastralgies, reumatisme, neurastenia, etc.)

Balneoterapia

Banya comuns, sulfurosos, medicinals.—Bany russos.—Bany turch.

Neumoterapia

Ayre comprimit y rarefet, oxigeno, nitrógeno, atmosfères creosotades y altres.—(Bronquitis, catarros crónichs, tísis incipient, asma, etc.)

Sulfoterapia

Que consta de:

- Aygues sulfurosos pera beguda, semblants á les de la Puda, Arkena, Betelú, Bagneres de Luchón, etc. (Herpes, enfermetats secretes, limfatisme, escrófula, etc.)
- Pulverisacions sulfurosos (Angina é irritacions herpètiques del canyó, faringitis, bronquitis, etc.)
- Báus ó inhalació (Bronquitis, asma, tós herpes, etc.)
- Vaporari ó inhalació difusa (Bronquitis, catarros crónichs, coqueluche, etc.)

Aquestes aygues—dites Aygues sulfurosos de Barcelona—se usan ab éxit crexent en los molts casos en quins está indicat lo tractament sulfurós. També se despatxan embotellades.

Massoterapia

local y general (girades, torçedures, fractures, reumatisme, etc.)

Electroterapia.

Consulta de malalties cróniques y nervioses, per lo Director **DR. PUIGCARBÓ**, de les 11 del matí á la 1 de tarde y de 5 á 7 de la tarde.

Consulta de malalties de l'aparat respiratori, per lo Director de la secció neumoterápica, **DR. BASSOLS Y PRIM**, de 10 á 12 del matí y de 6 á 7 de la tarde.

LA NEOTAFIA

En aquest gran establiment hi troba á totes horas un assortit complet de bagutis forrats, de totes mides, des de l'infim prou de cinch pessetas en amunt. S'envian á domicili.
Dirigirse á **LA NEOTAFIA**, Cort-Real.—18.—GERONA.

Gran establiment artístich fotogràfich

dirigit per **JAUME CAROLÁ**

Gerona, Rambla d' Alvarez, 2, últim pis.

(Premiat ab medalla d' or, diplomes, y certificat de tenir aprovats los estudis superiors de pintura á l'Academia de Barcelona.)

Especialitat per retratos al oli y al llapis. Retrats fotogràfich-artístichs superiors, de tots preus y grandaries. Combinació ab l'acreditada fotografia barcelonesa, dirigida pels Srs. Bonet y Pujol.

Reproduccions de totes classes tretes de fotografies per fetes maibé que sien.

Retrats de busto y proporció natural per lo procediment dit «Platinotipia» á 25 pessetas un.

Se retrata á domicili.

NOTA: Pera qualsevol encàrrech dirigirse al amo de la Perruqueria de Cot.

Máxim Fernandez

PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minóxima vegetal pera tenyir lo cabell. No té rival en lo mon, perquè á més de sos efectes maravellosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprendent específich, se ven en dita perruqueria,

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT, 24
GERONA

Grans rebaixas al engrós.

També s' troba en venda en dit establiment la

Tintura americana instantànea

Establiment de Don Pere Prunell

S' hi trobará un gran assortit de camisas, corbatas, colls y punys, sedas y llanas y demás articles de novetat pera vestits de senyora.

PREUS LIMITADISSIMS

Voltas de la Rambla, cantonada al carrer de Besadó, 26, Gerona

JOAN GRIVÉ

Progrés (carrer Nou) 10, Gerona

Aparatos d' il·luminació per gas y petroli.

Serveys complerts de cuyna. Cereria.

Instalacions de para-llamps, campanetas eléctricas y teléfonos, á preus limitadissims.

LLEÓ AUDOUARD

CIRUGIA-DENTISTA

Carrer de la Forsa, núm. 1, principal

Curació de las enfermetats de la boca.

Empastres, orificacions, etc.

Extraccions sense dolor.—Dentaduras artificials.

SUCURSAL JUNCOSA

Plas de la Constitució, número 13

GERONA.

Casa especial en xocolates, cafés, sucres y thés.

OBRAS

Don Carles Bosch de la Trinxeria

Recorts d' un excursionista	4	Ptas.
Plá y montanya	3	«
L' hereu Noradell	3	«
De ma cullita	2'50	«
Montalbá	3	«
L' hereu Subirá	3	«
Tardanias	2'50	«
Acaba de publicarse		
Lena	4	«

Deliberacions de la primera Assamblea general de delegats de l' Unió Catalanista, tinguda á Manresa en lo mes de Març de 1892.—Tema de discussió.—Bases pera la Constitució regional Catalana.

Un volúm de 244 planes 2 pessetes.

Se venen totes en la llibreria de D. Joseph Franquet y Serra, carrer de la Argentèria, número 26.—GERONA.

ESTABLIMENT Y TALLER DE PAU CASSÀ

PINTOR Y EMPAPERADOR

Magnífichs mostruaris de papers pera decorar habitacions desde 25 céntims á 30 pessetas la pessa.

Cromos, motlluras, y transparents cuadros

Novetat, bon gust y economia

Gerona.—Baixada del Pont de pedra, 14

ESTABLIMENT

DE

Don Francisco Sabater

SOMBRERERIA

S' han rebut las últimas novetats per la próxima temporada; los preus sumament económichs.

CAMISERIA.—SASTRERIA PER NOYS.

Especialitat en trajos pera col·legials

3, Rambla d' Alvarez, 3

FILL DE FRANCISCO VILARDELL Y COMP. LA

SALT

MOLÍ FARINER

SISTEMAS AUSTRO-HUNGAR Y DE MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema 's fan las molts á preus sumament módichs.

Depósit de baguls

SE VESTEIXEN Y VETLLAN MORTS

PREUS SUMAMENT MODICHS

LLEÓ SABADI.—23, Ballesterias, 23.—GERONA

SABATERIA

DE

JOSEPH M. A VENTÓS

Calsat pera senyors, senyoras y nens.

Especialitat pera 'l que s' encarregui expressament.

Setmanari porta-veu del «Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca» Redacció y Administració: Sabateria Vella, número 2, primer	PREUS DE SUSCRIPCIÓ	trimestre	idem.	idem.
		pesseta	idem	idem
Gerona.		1	1'25	1'50
Fora.				
Extranger...				

Un número sol, 10 céntims.